

Presidendi rahvaluulepreemia 2008. aasta kaastööde eest

27. veebruaril 2009. aastal andis Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves Eesti Kirjandusmuuseumi saalis taas üle Eesti Vabariigi presidendi rahvaluulepreemiaid parimatele vabatahtlikele kaastöölistele. Astronoomiadoktor Urmas Haud ja folklorist Taisto-Kalevi Raudalainen on Eesti Rahvaluule Arhiivi lisanud oma juurtega seotud pärimust.

Urmas Haud on kogunud, aga ka koondanud oma kodukandi ja suguvõsa pärimust, ning teinud selle huvilistele kättesaadavaks internetis. Eesti Rahvaluule Arhiivile andis Urmas Haud üle oma võrgulehe “Jõgede kaldail, metsade rüpes” (<http://www.aai.ee/~urmas/riisa.html>) ning selle koostamise aluseks olnud materjalid – tema kätte koondunud kodu-uurimuslikud tööd ning 222 fotot koos nimestikega. Põhiliselt on fotod pärit preemiasaaja ema Leili Haudi (sündinud Helene Riis Abaja talus Tõramaal), aga ka teiste kogudest, neilt on ka hulk mälestusi. Rahvaluulehuvilistele on sobilik mainida, et Riisaküla Oolmiku talus elas ka hea rahvaluuleteadja Liisa Kümnel, kes tuli sinna 1908. aastal teenijaks ning abiellus perepojaga. Urmas Haudi nimega on seotud ka teine, folkloristidele hästi tuntud veebilehekülj, Kuldkeppide lehekülj (<http://www.aai.ee/~tarmo/index.htm>). Leheküljed on internetti tõstnud Urmas Haud ja ta poeg Tarmo ning mõlemal leidub suur hulk pärimusjutte. Abaja talu, nagu ka kogu Tõramaa küla, ei ole enam, mitmed selle elanikud küüditati Siberisse. Urmas Haud on öelnud, et ta koostas ülevaate oma ema mälestuseks.

Urmas Haud. Alar Madissoni foto 2008.

Urmas Haud, Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves ja Taisto Kalevi Raudalainen. Alar Madissoni foto 2008.

Taisto-Kalevi Raudalainen on kogutud heli- ja videomaterjale Eesti Rahvaluule Arhiivile üle andnud alates 2005. aastast. Kogutud on umbes 180 tundi salvestusi ja 40 videosäilikut. Mullu andis ta arhiivile üle peaaegu 18 tundi helisalvestusi ja 13 tundi videojäädvustusi. Projekti “Ingerisoomlaste elulood” raames on T.-K. Raudalainen koos õe Tuulikkiga lindistanud peamiselt Ingerimaal, aga ka Eestis ja Soomes elavalt ingerisoomlastelt elulugusid. Koos Ergo-Hart Västriku ja Madis Arukasega on ta Ingerimaal küsitlenud nii ingerisoomlasi, vadjalasi, isureid kui ka teiste rahvuste esindajaid. Taisto-Kalevi Raudalaiselt on arhiivi laekunud ka videojäädvustused reisiselt Transilvaaniasse ja Kazõmi hantide juurde.

Lisaks preemiasaajatele on arhiivi täiendanud teisedki vabatahtlikud kaastöölised. 2008. aastal saatsid 650 inimest virulaste üleskutse peale värsse Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva regilaulule. Sellest sai pikk laul, mis kanti ette 24. veebruaril Rakvere Kolmainu kirikus. Viru regi toimikond (Rein Sikk, Urmas Tamm, Marge Lepik, Viivi Voorand, Kai Tingas, Kadri Mägi ja Igor Tõnurist) kinkis saadetud värsid arhiivile, nii algsed rahva saadetud värsiread kui ka neist kokkuseatud laulu.

Kaie Humal jätkab küla- ja suguvõsade lugudega, ta on salvestanud jutte Võrtsjärve-äärse Valma küla ajaloo, sealsete kalurite elust; elust Põltsamaal tsaariajal ja hiljem, perepärimust jm. Anni Oraveer kogus pärimust Setumaalt ja vaegkuuljatele. Märkimist väärib asjaolu, et ta ei näe ning töötab pimedatele ja vaegkuuljatele mõeldud kõneleva arvutiga. Terje Puistaja on kirjeldanud juhtumeid Tartu rahvaülikooli laagrites ja kursustel. Leida Oesalg on arhiivi saatnud 390 lk üleskirjutusi, sisuks ütlused, argiarvamused, naljad, omalooming jm. Tiit Birkanilt laekus 48 lk pajatusi, mõistatusi/keerdküsimusi, uuemaid rahvalaule ja omatehtud laule; Kaleph Jõulult 420 lk kirjapanekuid teistelt ja oma mälu järgi (kombekirjeldusi, naljandeid jm jutte, laulusõnu, vanasõnu, kõnekäände jm); Anna Rinne on oma 2008. aasta kaastööd nimetanud “Ehete elulooks”; Anu Soonelt tõi post 33 lk naljandeid, mh naljakad

juhtumused nõukogude ajast, etnograafilisi kirjeldusi jm; Adik Sepp on saatnud 3 uuemat rahvalaulu, biograafia ja mälestusi jm, Jaan Malin 28 lk pärimust Tartust, Rosaali Karjam 4 lk Kihnu laste mänguasjadest jne.

Suurt täiendust on eelmisel aastal saanud arhiivi albumi- ja fotokogu. Erineva sisuga kladesid on annetanud Antti Ilomets (6 laulukladet, varaseim aastast 1867, lisaks kaks helikassetti), Vaike Kalind (oma salmikuid ja laulikuid), Imbi Jeletski ja Kalmer Mäe; Andrea Redpap andis arhiivile üle oma vanemate pulmalehed ja -laulikud. Fotokogu täienes tänu Arvi Liivale 27 fotoga Palamuse khk pärimuspaikadest. Elmar Maasiku erakogust sai arhiiv kopeerimiseks 251 pillimehi, kombestikku, igapäevaelu jm kajastavat fotot. Fotolugu pärineb Gerd Hirschilt, kelle kogust skaneeriti 117 fotot Sõrve kihelkonna külade elust.

Margo Tõiste kaudu jõudis arhiivi Arvi Rohumetsa kogutud 311 magentofonilinti, mis sisaldavad levimuusikat (nii studiosalvestusi kui ka kontserte) ning on väärtuslikud oma aja kajastused. Levimuusikal puudub Eestis koht, kus just spetsiaalselt seda hoida.

Füüsik Rein Laiverik kinkis videokogu täienduseks 56 faili, mis ta on filminud erinevatel Tartu üritustel (hansapäevad, lõõtspillipäevad jne).

Arhiivi laekus ka üliõpilaste kogumisretke materjalid Lahemaalt Vihulast (juhendasid Tallinna Ülikooli õppejõud Marju Kõivupuu ja Risto Järv Tartu Ülikoolist). Pille Kippar (Tallinna Ülikool) on lasknud oma eesti keele ja eesti keele võõrkeelena eriala tudengitel teha kursusetöid rahvaluule teemadel ja andis need arhiivi. Eesti Kunstiakadeemia üliõpilased käisid 2007. aastal Siberi eestlaste juures Krasnojarski kraisis ning Madis Tuuder on üle andnud seal filmitu. 2008. aasta suvel ühines Eesti rahvaluule arhiivi reisiseltskonnaga Krasnojarski kraisi setu küladesse Tiit Sibul ning temagi poolt filmitu on arhiivis talle.

Mitme saadetisega täiendasid arhiivi Heli Täpsi, Tiina Kadarbik, Eino Kõiv, Ants Pilt, Leonid Moro, Annika Osolin, Mare Lott, Vilma Väli, Jüri Marran, Heli Susi, Ragnar Kruusimaa jt.

Vabatahtlike kaastöölise kõrval jätkavad kogumistööd ka folkloristid. Arhiivile on nimestikega varustatud välitöö-ainest üle andnud Anu Korb ja Andreas Kalkun (2007. aasta välitööd Siberi setude juurde, mõlemad lisaks ka Eestis kogutut), Eda Kalmre (reisilt Sõrve augustis 2008), Mall Hiemäe (Kuusalu kihelkonna välitöö-materjalid, 2008), Aado Lintrop (fotod Viljandi pärimusmuusika festivalilt 2007 ja 2008 ja Seto kuningriigi päevalt). Arhiivi on täiendanud ka Mairi Kaasik, Piret Voolaid, Rein Saukas, Taive Särg, Kanni Labi jt. Eesti Rahvaluule Arhiiv tänab kõiki kaastöölisi-annetajaid ning loodame edasisele koostööle.

Lisaks preemiade üleandmisele kuulutas president välja kooliõpilaste ja tudengite kirjatalgud "Mida mina saan teha Eesti heaks?".

Meeleolu löid preemia üleandmisel pärimusmuusikud Marju Varblane ja Toivo Sõmer.

Astrid Tuisk